

Mn. Miquel Pujol

La veritat és que en principi no vaig donar gaire importància a la primera notícia del vergelità mossèn Joan Planellas sobre el descobriment d'un suposat nou fill il·lustre de Verges. En una trobada casual que havíem tingut, m'explicà que Miquel Pujol, rector de Vilafant i amic seu, li donava l'enhorabona pel fet d'haver-se descobert la filiació vergelitana d'Antoni Canet, arquitecte i escultor del segle xv. La descoberta l'havia feta Miquel Pujol mateix, que a més de ser capellà dedica part del seu temps a la seva gran dèria: la història local de Castelló d'Empúries, el seu poble natal. El meu desconeixement del tema m'impedia de copsar la importància de l'esdeveniment, però la curiositat em va fer buscar més informació sobre el personatge.

Les meves perspectives es veien superades progressivament a mesura que anava llegint articles que glossaven l'immens treball dut a terme per l'insigne Antoni Canet i la gran consideració de què havia gaudit cap al 1400. Els seus treballs a les catedrals de la Seu d'Urgell, Palma de Mallorca, Barcelona, Castelló d'Empúries i Girona demostren la seva importància.

Era evident, doncs, que ens trobàvem davant d'un personatge de primera magnitud, i el fet que Antoni Canet, arquitecte i escultor del gòtic català llargament celebrat pels historiadors de l'art, hagués nascut a Verges era una primícia que no podia passar per alt a la redacció de País Petit; per tant, ens vàrem posar en contacte amb el descobridor dels fets, mossèn Miquel Pujol, perquè ens expliqués les seves impressions sobre la troballa.

Mn. Miquel Pujol, rector de Vilafant i historiador

Les circumstàncies van fer que la Dolors Pareta, en Salvador Vega i jo mateix tinguéssim la sort d'anar a fer petar la xerrada una tarda de diumenge d'estiu amb mossèn Pujol a la seva rectoria de Vilafant. I dic «la sort» perquè, tot i que havíem sentit a parlar de la seva erudició i proverbial bonhomia, les expectatives varen ser a bastament superades per la realitat. La calidesa humana i els seus amplis coneixements del món de la història i de l'art, expressats amb la senzillesa que només els savis poden aconseguir, fan de mossèn Pujol un contertulià excepcional, que ens va regalar una vetllada dominical difícilment oblidable.

A més a més, de la xerrada en vàrem sortir amb el compromís per part seva d'escriure un article exclusiu per a País Petit, on ens explicaria la seva gran descoberta: amb tota seguretat, l'insigne arquitecte i escultor gòtic Antoni Canet era fill de Verges.

Donem les gràcies, doncs, a mossèn Miquel Pujol, en primer lloc pel que representa per al poble de Verges la seva troballa, i en segon lloc per l'article que tan gentilmente ens ha dedicat, el nivell del qual podeu comprovar seguidament.

QUICO FERRER

pastisseria
m^aàngels

c/ Francesc Cambó, 1
tel. 972 78 03 95
17142 VERGES (Girona)

CONVENT^{SL}
CONVENT

JOAN BALTASAR

Mas el Convent
17466 Garrigoles
Tel. 972 76 82 42
649 479 008

PINTORS

EL GRAN ARQUITECTE I ESCUPTOR MEDIEVAL ANTONI CANET, FILL DE LA VILA EMPORDANESA DE VERGES

Una vegada més es confirma la dita «sempre plou sobre mullat»; si no, digueu-me una població que pugui gloriar-se d'haver donat vida en el seu si a personalitats tan rellevants com, per exemple, Francesc Cambó en el camp de la política o Lluís Llach en el de la música i el cant, i mantenir actualment unes tradicions tan antigues com la seva cèlebre Processó, amb la relíquia medieval de la Dansa de la Mort, de fama arreu del món, per citar-ne sols uns exemples.

Doncs, com ja heu endevinat, aquest lloc és l'empordanesa vila de Verges. A la seva nodrida llista de personalitats de renom, cal afegir-hi ara un important personatge que excel·leix en el camp de les arts plàstiques. Em refereixo a l'eminent escultor i arquitecte que visqué en la baixa edat mitjana, Antoni Canet.

S'ha escrit molt sobre aquest arquitecte i escultor. Desconeixedors, però, de la seva ascendència, alguns historiadors de l'art havien suposat que podia tractar-se d'un artista nascut a la ciutat de Barcelona. Es basaven sobretot en el fet que, més d'una vegada i en alguns contractes, ell mateix es declarava «ciudadà de Barcelona», probablement perquè residia en aquella ciutat per raó de treball. Ara bé, «ciudadà de» no és el mateix ni necessàriament significa «oriünd de». Altres historiadors, admirats de la qualitat del seu art, tendien a suposar-li orígens estrangers, concretament d'alguna localitat del país veí de França. Això des del punt de vista de l'origen, perquè, pel que feia a la

seva professió, les primeres notícies que tenim d'ell fan referència al seu treball amb l'elogiós qualificatiu d'«obrer apte» sota les directrius de «lo mestre» escultor Pere Sanglada, al cadirat del cor de la catedral de Barcelona. Aquest prestigiós mestre escultor havia viatjat a França i a terres de Flandes fins a arribar a Bruges. El resultat d'aquest viatge devia ser extraordinàriament positiu per al qui més tard seria un dels seus col·laboradors més experts: Antoni Canet. Cal no oblidar que vers la darrerria del segle XIV tenia lloc a Borgonya i, en general, a les terres del nord de França, un potent moviment artístic que transformaria l'art arreu de l'occident d'Europa i s'imposaria amb la denominació d'estil gòtic internacional.

Tota aquesta riquesa procedent del seu mestre Sanglada, juntament amb el contacte amb altres companys de treball, alguns de procedència francesa, com l'escultor Valenciennes, i –no ho oblidem– la seva pròpia capacitat creadora, configurarà la formació artística del nostre escultor empordanès, que excel·lirà en l'ofici, superant en alguns aspectes el mateix mestre. D'aquesta manera aquell inicialment prometedor obrer apte assolirà amb escreix l'honorós títol de *magister imaginum*, que l'acreditarà com a mestre imatger.

Tanmateix, el seu veritable origen, és a dir, la seva ascendència, la localitat on Antoni Canet va néixer i on tenia la família, continuava essent una incògnita.

Feliçment una acurada recerca a l'Arxiu Històric de Girona (Ca [Castelló] núm. 518, notaria Pere Jaume, 1401) m'ha permès recentment de posar en clar que era natural de Verges. Aquesta distingida població empordanesa que, com s'ha dit, disposa d'una galeria d'homes il·lustres, ja coneguts i a bastament celebrats; a partir d'ara pot enorgullir-se legítimament de posseir, entre els seus il·lustres fills, aquest insigne arquitecte i escultor medieval.

No solament se sap que havia nascut a la població

Planxa i Pintura

autoPlacid SL

Jaume Aiguabella Ros

REPARACIÓ DE VEHICLES DE TOTES LES MARQUES

Tel. 972 77 61 00 - Fax 972 77 61 01 - Mòbil 699 46 20 13 - 654 51 00 44 - Closa d'en Llop, 64 - 17130 L'ESCALA - autoplacidsl@espai-i.com

QUALITAT I
BON SERVEI

de Verges, sinó que tenia arrels fondes en aquesta localitat empordanesa. La informació, en aquest punt, ha resultat generosa. El seu pare, l'homònim Antoni Canet, era considerat igualment de la mateixa població de Verges. En aquest cas concret, si posem l'atenció en el cognom Canet, podem suposar que els ascendents remots d'aquesta família procedirien molt probablement de Canet, llogaret proper a Verges. De moment, el que els documents ens diuen d'una manera segura és que la família Canet, a la qual pertanyia l'esmentat escultor, era de la mateixa població de Verges. Consta en un instrument jurídic de procuració fet per Antoni Canet de Verges (*«ego Antonius Caneti castri de Virginibus»*), l'any 1400/1401, a favor del seu fill, l'escultor, per a gestionar certs negocis a Castelló d'Empúries. Vers la meitat del segle XIV –concretament l'any 1384–, entre els caps de família del municipi de Verges hi figura un Bernat Canet, que podria ser l'avi de l'escultor. Ho suggereix el fet que entre els testimonis d'una acta de l'any 1399 hi consta un Bernat Canet, fill d'Antoni Canet, el pare de l'escultor. Aquest Bernat seria probablement el germà gran, seguint la tradició d'alternar els noms dintre d'una mateixa família. El pare de Bernat i de l'escultor Antoni és present a finals del segle XIV a Castelló d'Empúries, exercint funcions de prestador, amb data de l'11 de maig de 1401 a favor d'Antoni Canet, escultor d'imatges (*«ego Anthonius de Caneto, ymaginarius, oriundus Castri de Virginibus, diócesis Gerundensis»*), a la notaria de Castelló d'Empúries de Pere Jaume, per GERALDA, filla del difunt Pere Bartomeu del Blat, de Maranyà (AHG, Ca núm. 498 i 499, notari Pere Pellicer, 1400; 1400-1402).

No em pertany a mi parlar aquí de l'engrescador tema de la tasca artística portada a cap per Antoni Canet; pertoca als historiadors de l'art de la vila de Verges embellir, potenciar, crear el marc o el pedestal que correspon a aquest seu il·lustre fill, desconegut com

a tal fins ara. Solament per acabar, permeteu-me expressar dues impressions molt personals sobre el seu doble vessant professional d'escultor i arquitecte.

Com a escultor, l'emoció que he experimentat més d'una vegada en palpar el fred alabastre del sepulcre del bisbe Ramon Escalles, a la capella dels Sants Innocents de la catedral de Barcelona. Es tracta de l'obra cabdal d'escultura d'Antoni Canet, tant pel que fa a la imatge jacent com a les imatges planyents d'acompanyament, que fins i tot supera en expressivitat la del seu mestre Sanglada, plasmada al sumptuós sepulcre de Sant Oleguer, a la mateixa seu.

Com a arquitecte, la distinció que significava el fet de ser convocat, mentre treballava com a mestre major de la catedral de la Seu d'Urgell, a la reunió de pèrits (*«peritissimos artifices»*) d'arreu de Catalunya i les Balears, l'any 1416, per a decidir si continuar l'obra de la catedral de Girona amb tres naus o amb una de sola. Els onze arquitectes consultats venien de Tortosa, Tarragona, Barcelona, la Seu d'Urgell, Menorca, Castelló d'Empúries, Perpinyà i Narbona. L'un darrere l'altre emeteren el seu parer. Canet fou dels que opinaren a favor de la segona solució, és a dir, la d'una sola nau, i –aquí radica l'impacte que sempre m'ha causat la seva valoració, que l'acredita com a eminent arquitecte– els seus arguments varen ser tan convincents, que el bisbe i el capítol no trigaren a nomenar-lo mestre major de la catedral de Girona mitjançant contracte.

Professionalment Antoni Canet ha estat considerat una de les figures cabdals de la renovació artística catalana, a l'entorn de 1400.

L'enhorabona, afortunada vila de Verges!

MIQUEL PUJOL I CANELLES
RECTOR DE VILAFANT I HISTORIADOR

CONSTRUCCIONS

JAUME FERRER BLANCH, S.L.

PROMOCIONS I RESTAURACIONS

Av. Girona, 25 - 17142 VERGES
Tel. 972 78 03 26 - Mòbil 616 42 15 20